

SVEN OTTO LITTORIN:

The First Spouse

USA är den politiska korrekt-
hetens förlovade land. Som jag tidigare beskrivit i en artikel i SAF-tidningen Näringsliv får t ex min amerikanska dator spader när jag använder vad jag tror är det neutralt beskrivande ordet "woman". En liten dialogruta poppar upp på skärmen och säger till mig att inte använda s k "köns-specifika termer" och råder mig istället att använda ord som "persons, human beings or individuals".

Orsaken, vet min dator att berätta, är att ordet "kvinna" kan väcka anstöt hos somliga läsare. "Spouse" är det korrekta, könsneutrala ordet.

Detta till trots är det ingen som ännu, mig veterligen, kommit på att kalla presidentens äkta hälft för "The

First Spouse". Hon, för det är det hon hittills alltid varit, kallas The First Lady, med versala initialer och allt.

Skarp kontrast

Det där med versalerna kan förleda en att bunta samman alla presidentfruar till en relativt homogen grupp tillbakadragna hemmafruar. Inget kunde vara längre från sanningen. Tvärtom. Bland presidentfruarna finns den tjusiga Jackie Kennedy, som charmade en hel värld med sin grace och finess. Där fanns Lady Bird Johnson som var en nog så hälsosam kontrast. Eller vad sägs om Nancy Reagan och hennes tro på astrologi och siffermagi?

Under 1900-talet finns det emellertid knappast någon större kontrast än den mellan den nuvarande presi-

dentfrun Hillary Rodham Clinton, och Mamie Eisenhower, som var First Lady 1952-60.

Femtioalet var de riktiga gyllene åren, då det amerikanska välståndet blev uppenbart – och tillgängligt – för allt fler. Bilen är nog den främsta exponenten för den nyvunna rikedom – blänkande krom, fenor, blanka däck och skinande hårpomada. Rocken gjorde sitt intåg och avlöste jazz och swing som ungdomens främsta musikmak. Femtioalet var det första riktigt moderna årtiondet.

Femstjärnig presidentgeneral

Under åtta av dessa år var Dwight D. (Ike) Eisenhower president. Ike var den femstjärnige generalen, hjälten från kriget, som lyckades avsluta Koreakriget och undvika Vietnam. Inflationen var under full kontroll och den federala budgeten balanserad.

Under Eisenhowers presidenttid togs också de första stegen bort från

Mrs. Ike, Memories and Reflections on the Life of Mamie Eisenhower av Susan Eisenhower, Farrar, Strauss and Giroux, 1996 och *The Seduction of Hillary Rodham* av David Brock, The Free Press, (1996)

rasdiskriminering. Mot guvernörens vilja drev han t ex igenom skolbussningen i Little Rock, Arkansas, i vad som ofta beskrivs som startskottet för civil rights-rörelsens framsteg på 60-talet.

Under denna tid var Mamie Eisenhower First Lady – rikets mäktigaste dam. Om hon hade levat hade hon fyllt 100 år i november 1996. Med anledning av det har hennes son-dotter, Susan Eisenhower, kommit ut med en biografi som beskriver kvinnan bakom generalen och presidenten som hon kom att gifta sig med.

Ikes och Mamies USA

Den där ordalydelsen blev rätt – "kvinnan bakom mannen". När man läser biografin blir man raskt övertygad om att Mamie Eisenhower var ett barn av sin tid, en produkt av ett tryggt, säkert, förutsägbart och konservativt USA.

Det är till Ike och Mamies tid många amerikanska konservativa längtar tillbaka. Då det var en general i Vita Huset, och en First Lady som höll sig från politiken och ägnade sig åt att sy och arbeta med sociala frågor.

Innebär det att det är rätt att fnysa åt Mamie Eisenhowers val och för-ringa hennes gärning? Absolut inte. Att läsa boken om hennes liv är istället en spännande berättelse över ett mycket amerikanskt kvinnligt levnadsöde under 1900-talet.

Mamie Eisenhowers mamma var invandrad svenska och hette Elvira

Carlsson. På pappans sida var invandarna från England. Hon föddes och växte upp i relativt små omständigheter i Boone, Iowa, bara decennier efter det att järnvägen kommit till stan.

Mamie gifte sig med Dwight Eisenhower, en ung karriärmilitär, som hon sedan inte såg mycket av i flera decennier medan han for jorden runt på olika kommenderingar. En av Eisenhowers assistenter skrev senare en bok som hette *My Thirty Years With Eisenhower*. När den kom ut skämtade Mamie att hennes memoarer skulle heta *My Thirty Years Without Eisenhower!*

Mamie Eisenhower beskrivs som sinnebilden av en snäll och lojal hemmafru i det tidiga 50-talet. Hennes insatser under valkampanjen 1952 var ett tidigt exempel på hur viktiga kandidaternas fruar kommit att bli i valrörelser. Efter valet kommenterade någon hennes insatser med att säga att "Mamie bidrog med minst 50 elektor röster" bara genom att vara sig själv och ha så bra kontakt med folk.

Den som läser biografin om Mamie för att få veta hur hon fungerade som (informell) rådgivare åt sin man, presidenten, blir besviken. Mamie hade en klar uppfattning om hennes roll som First Lady. "Folket valde inte mig, de valde Ike till USAs president" lär hon ha avfärdat någon som ville veta hennes officiella ståndpunkt i en fråga.

Hennes raka motsats är Hillary Clinton, den nuvarande president-

frun. Hon är föremålet för den andra biografin – *The Seduction of Hillary Rodham*. Författare är David Brock, journalist på American Spectator och ofta kallad "högers Bob Woodward".

Om boken om Eisenhower känns som ett väl familjärt porträtt, så är Brocks bok desto mera intressant. Det hade varit mycket mera förutsägbart om Brock, som var den som först avslöjade historien om att Bill Clinton som guvernör i Arkansas använt sina säkerhetsmän för att ragga tjejer, hade skrivit ytterligare en i raden av dessa anti-Hillary-böcker. Men det har han inte.

Istället har Brock gjort något så ovanligt som ett mångfacetterat och brett perspektiv av en levande och i högsta grad kontroversiell person.

Framgångsrik 90-talskvinna

Om Mamie var en ikon för 50-talet så är Hillary i minst lika hög grad sinnebilden för en framgångsrik medelålders amerikansk kvinna på 90-talet. Hennes egna karriär har gått som tåget. Redan i gymnasiet var hon aktiv i diskussionsklubben, hon satt i redaktionen för skoltidningen och var ordförande för skolbalskommitten. Hillary var senare ordförande för den lokala Young Republican-gruppen.

Det var Vietnam som fick henne att byta parti och bli demokrat. Vietnam kom också, enligt Brock, att påverka hennes val av universitet. Det blev Yale Law School, där hon kom att möta sin själsfrände – Bill Clinton.

I boken beskriver Brock hur paret Clinton arbetat sida vid sida för att nå politiska mål, hur Hillary hjälpt Bill att ompositionera sig efter valförluster och hur Hillary och Bill hela tiden arbetat tillsammans för att ta sig framåt.

Vill man vara elak kan man beskriva Clintons som ett osedvanligt streberaktigt par, i ett skandalomsusat äktenskap där makt och pengar är de främsta drivkrafterna.

Men när man läst Brocks mångfacetterade bok börjar man se konturerna av en annan bild, den av ett par som, gemensamt, driver politiska frågor och som strävar efter makt att

förändra. Hillary beskrivs som den intelligentare av de bägge, men där Bill har ett stort mått av vad min farmor kallade "födgeni", en stor portion ambition i kombination med finurlighet nog att ta sig fram här i världen.

Att ha födgeni och intelligens är väl inte fel, liksom man måste beundra hängivenhet till politiska mål. Problemet med Clintons är bara att de politiska målen verkar växla hela tiden beroende på vart valvindarna blåser. Som cyniker måste man undra om makten blivit målet snarare än redskapet.

Inte heller på den frågan är Brocks

svar enkelt. Tvärtom, Brock ser och redovisar de många politiska och personliga krumbukterna i Hillarys liv, men beskriver också hennes övertygelse (som i och för sig kan variera men som alltid är intensiv) och hennes politiska kraft, den som gjort henne till förmodligen 1900-talets viktigaste informella, icke-valda ledare.

För den som vill hitta nya skandaler att förlöjliga Hillary Clinton med är Brocks bok inget att ha. Men den som vill förstå de bägge Clintons drivkrafter har mycket att hämta.

För flera år sedan var följande klistermärke inte helt ovanligt på amerikanska bilar: "Impeach President Clinton – and her husband, too". (Ung.=Avsätt president Clinton – liksom hennes man.)

Då förlöjligades Hillary Clinton för hennes tydliga politiska ambitioner, för hennes misslyckande när det gällde att föreslå nya regler för sjukförsäkringssystemet och för Whitewater-skandalen.

Idag har det mesta av de tongångarna tystnat. Folk har vant sig – kanske inte vid skandalerna men vid att de numera har en intelligent presidentfru, en kvinna som inte väljer ett lugnt liv i skuggan av sin man som Mamie Eisenhower.

Oavsett vad man tycker om Hillary Clintons politiska åsikter måste man konstatera att tiden då presidentfruar nöjde sig med att byta gardiner i Vita Huset är över. Och tur är väl det.